

Warszawa, dnia 16 maja 2005 r.

MINISTERSTWO ŚRODOWISKA

DIOŚ-4478/2005/kt

Wytyczne dla wojewodów i dla beneficjentów w kwestii postępowania w stosunku do przepisów Dyrektywy 92/43/EWG, dotyczących ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej flory i fauny - uzupełnienie.

Zgodnie z Komunikatem po posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 25 stycznia 2005 r., w związku ze zidentyfikowanymi problemami związanymi z przedsięwzięciami realizowanymi z wykorzystaniem funduszy unijnych na terenach Natura 2000, zaproponowano między innymi, aby oprócz niezbędnych zmian w prawie z tego zakresu, Minister Środowiska opracował **wytyczne dla beneficjentów i dla wojewodów w kwestii postępowania w stosunku do przepisów Dyrektywy 92/43/EWG, dotyczących ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej flory i fauny.**

W związku z powyższym, w ministerstwie opracowano i w dniu 23 lutego br. przekazano do Ministerstwa Gospodarki i Pracy – „**Stanowisko Ministerstwa Środowiska w sprawie postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla projektów ubiegających się o dofinansowanie z Funduszu Spójności**”. W materiale tym przedstawiono szczegółowo interpretacje przepisów i sposób postępowania w związku ze zidentyfikowanymi problemami związanymi z przedsięwzięciami realizowanymi z wykorzystaniem środków Funduszu Spójności na terenach Natura 2000. **Tym samym, materiał ten, znajdujący się również na stronach internetowych Ministerstwa Środowiska – stanowi przedmiotowe wytyczne, do których sporządzenia Minister Środowiska został zobowiązany w dniu 25 stycznia br.**

W uzupełnieniu do ww. stanowiska Ministra Środowiska z dnia 23 lutego 2005 r., będącego wytycznymi dla beneficjentów i dla wojewodów w kwestii postępowania w stosunku do przepisów Dyrektywy 92/43/EWG, dotyczących ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej flory i fauny, po konsultacjach z przedstawicielami Komisji Europejskiej – ministerstwo dołącza uszczegółowienie tych wytycznych w postaci schematów

przedstawiających kolejne etapy w trakcie przeprowadzania postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, uwzględniające oddziaływanie projektowanego przedsięwzięcia na obszar Natura 2000.

Schematy te dotyczą zasad i kroków postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dotyczącego przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, o których mowa w art. 51 ust 1 pkt 1 i 2 ustawy Prawo ochrony środowiska – w związku z ich potencjalnym wpływem na obszar Natura 2000. Na schematach przedstawiono procedurę w odniesieniu do **decyzji lokalizacyjnej**, przez którą rozumie się decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w rozumieniu art. 4 ust. 2 ustawy z 27.03.2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (z wyłączeniem decyzji o ustaleniu lokalizacji drogi krajowej) oraz w odniesieniu do **decyzji o pozwoleniu na budowę** w rozumieniu ustawy z 07.07.1994 r. - Prawo budowlane.

W szczególności schematy te dotyczą procedury postępowania w sprawie oos w przypadku:

- **decyzji lokalizacyjnej** (decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu) - postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć określonych w art. 51 ust. 1 pkt 1 Poś (**I grupa**) - w przypadku postępowania prowadzonego przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta – z uwzględnieniem obszarów Natura 2000;
- **decyzji lokalizacyjnej** - postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć określonych w art. 51 ust. 1 pkt 1 Poś (**I grupa**) - w przypadku postępowania prowadzonego przez wojewodę – z uwzględnieniem obszarów Natura 2000;
- **decyzji lokalizacyjnej** - postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć określonych w art. 51 ust. 1 pkt 2 Poś (**II grupa**) – w przypadku postępowania prowadzonego przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta - z uwzględnieniem obszarów Natura 2000;
- **pozwolenia na budowę** - postępowanie w sprawie oddziaływania na środowisko przedsięwzięć określonych w art. 51 ust. 1 pkt 1 Poś (**I grupa**) - w przypadku postępowania prowadzonego przez starostę – z uwzględnieniem obszarów Natura 2000;
- **pozwolenia na budowę** - postępowanie w sprawie oddziaływania na środowisko przedsięwzięć określonych w art. 51 ust. 1 pkt 1 Poś (**I grupa**) - w przypadku

postępowania prowadzonego przez wojewodę, za wyjątkiem dróg krajowych – z uwzględnieniem obszarów Natura 2000;

- **pozwolenia na budowę** - postępowanie w sprawie oddziaływania na środowisko przedsięwzięć z art. 51 ust. 1 pkt 2 Poś (**II grupa**) – postępowanie prowadzi starosta - z uwzględnieniem obszarów Natura 2000.

W odniesieniu do ww. schematów, Ministerstwo Środowiska przedstawia następujące uwagi ogólne:

1. Na przedstawionych schematach określono procedurę oceny oddziaływania na środowisko w odniesieniu do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, **zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami.**
2. Załączone schematy są opracowane **na okres przejściowy** – do czasu wejścia w życie *ustawy o zmianie ustawy Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw* i dotyczą przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (z art. 51 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy Poś), w stosunku do których istnieje przypuszczenie, że mogą negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000 zgłoszone do Komisji Europejskiej (istniejące „obszary ptasie”, zgodnie z Rozporządzeniem MŚ z 21.07.2005.r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 229, poz. 2313), oraz projektowane „obszary siedliskowe”, przekazane KE na liście krajowej w dniu 1 maja 2004 r.
3. Przez **negatywny wpływ na obszar Natura 2000** projektowanego przedsięwzięcia rozumie się jego wpływ negatywny na stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000.
4. Ministerstwo zaleca, aby każdorazowo, kiedy projektowane przedsięwzięcie znajduje się w granicach **obszaru Natura 2000 (formalnie utworzonego rozporządzeniem MŚ z 21.07.2005 r. bądź projektowanego, znajdującego się na liście przekazanej przez Rząd RP do Komisji Europejskiej)**, w jego sąsiedztwie, bądź gdy zachodzi przypuszczenie, że realizacja tego przedsięwzięcia może spowodować negatywne skutki dla spójności sieci Natura 2000 – występować o stosowne informacje do właściwego miejscowo wojewody, który koordynuje funkcjonowanie obszarów Natura 2000 na obszarze swego działania (art. 32 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody).
5. Tworząc schematy postępowania w sprawie ooś z uwzględnieniem oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, przyjęto zasadę, że dla tzw. przedsięwzięć z grupy II (art. 51 ust 1 pkt 2 ustawy Prawo ochrony środowiska) - w celu jak najbardziej

przejrzystego przedstawienia procedury na schemacie – zrezygnowano z rozrysowywania sytuacji, kiedy w postanowieniu wydawanym w trybie 51 ust. 2 Poś określa się **brak obowiązku** sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko (a tym samym postępowanie w sprawie o oś, uwzględniające też oddziaływanie na obszar Natura 2000 ogranicza się do uzgodnienia właściwych organów).

6. Należy podkreślić, że w myśl przepisów ustawy o ochronie przyrody (art. 33 ust. 1 i 2), zabrania się podejmowania działań mogących w istotny sposób negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000 (istniejący i projektowany); na schematach przedstawiono wyjątki od tej reguły, kiedy mimo potencjalnego negatywnego wpływu – pod określonymi warunkami można dane przedsięwzięcie zrealizować (zgodnie z art. 34 ustawy o ochronie przyrody).
7. Należy podkreślić, że określone w ustawie o ochronie przyrody warunki realizacji przedsięwzięcia, mimo jego negatywnego wpływu na obszar Natura 2000, **muszą być spełnione wszystkie łącznie**; w szczególności:
 - jeżeli przedsięwzięcie może mieć negatywny wpływ na siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt, dla których został wyznaczony obszar NATURA 2000 to jeśli: 1) nie ma rozwiązań alternatywnych; 2) za wykonaniem inwestycji przemawiają konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym; 3) zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej – wojewoda może wydać zezwolenie w trybie art. 34 ust. 1 (wszystkie ww. trzy warunki muszą być spełnione, aby uzyskać przedmiotowe zezwolenie);
 - jeżeli przedsięwzięcie może mieć negatywny wpływ na siedliska i /lub gatunki o znaczeniu priorytetowym dla Wspólnot, to jeśli: 1) nie ma rozwiązań alternatywnych, 2) inwestycja ma na celu: ochronę zdrowia i życia ludzi lub zapewnienie bezpieczeństwa powszechnego bądź uzyskanie korzystnych następstw o pierwszorzędnym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego, 3) zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej – wojewoda może wydać zezwolenie w trybie art. 34 ust 2 pkt 1-3 (wszystkie ww. warunki muszą być spełnione, aby uzyskać przedmiotowe zezwolenie);
 - jeżeli przedsięwzięcie może mieć negatywny wpływ na siedliska i /lub gatunki o znaczeniu priorytetowym dla Wspólnot, to jeśli: 1) nie ma rozwiązań alternatywnych, 2) inwestycja wynika z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, 3) zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej i 4) po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej - wojewoda może wydać zezwolenie w trybie

art. 34 ust 2 pkt 4, (wszystkie ww. warunki muszą być spełnione, aby uzyskać przedmiotowe zezwolenie).

8. Należy podkreślić, że w każdym przypadku, kiedy mimo negatywnego wpływu przedsięwzięcie musi być zrealizowane, warunkiem koniecznym jest określenie i podjęcie **działań kompensacyjnych**.
9. Dla I grupy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu jest obligatoryjne, w przypadkach potencjalnego oddziaływania na obszar Natura 2000 – **właściwe wydaje się przeprowadzenie etapu scopingu** - zapytania o zakres raportu w trybie art. 49 ust. 3 Poś (którego głównym celem w takich przypadkach jest określenie kwestii oddziaływania przedsięwzięcia z I grupy na obszar Natura 2000).
10. W ramach postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko projektu przedsięwzięcia z I lub II grupy, którego realizacja może wpływać także na obszar Natura 2000, raport o oddziaływaniu na środowisko musi zawierać dodatkowo rozdział (aneks, część itp.) odnoszący się do oceny wpływu tego przedsięwzięcia na obszar Natura 2000; tym samym, w toku standardowej procedury określonej w ustawie Prawo ochrony środowiska – należy sporządzić **jeden raport o oddziaływaniu na środowisko**, który jest przedstawiany zarówno organowi wydającemu decyzję i prowadzącemu postępowanie w sprawie ooś jak i wojewodzie, w związku z koniecznością uzyskania zezwolenia na realizację przedsięwzięcia, o którym mowa w ustawie o ochronie przyrody.
11. Wniosek o wydanie ww. zezwolenia składa do wojewody inwestor. Biorąc pod uwagę uwarunkowania określone w ustawie Prawo ochrony środowiska oraz w ustawie o ochronie przyrody dotyczące postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, wskazane jest współdziałanie wojewody wydającego zezwolenie z organem wydającym decyzje w oparciu o przeprowadzone postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.
12. Zezwolenie wydane przez wojewodę w trybie ustawy o ochronie przyrody powinno być przedłożone wraz z wnioskiem o wydanie pozwolenia na budowę.
13. W grudniu 2004 r. cztery ekologiczne organizacje pozarządowe (Klub Przyrodników, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody Salamandra oraz WWF Polska) przesłały do Komisji Europejskiej dokument pt. **„Propozycja optymalnej sieci obszarów Natura 2000 w Polsce - Shadow List”**. **„Shadow List”** obejmuje obszary znajdujące się na krajowej liście obszarów Natura 2000 zgłoszonych do KE (obejmującej istniejące „obszary ptasie” i projektowane „obszary siedliskowe”), oraz 225 obszarów proponowanych jako uzupełnienie listy

krajowej, w tym: 156 obszarów siedliskowych (SOO) i 69 obszarów ptasich (OSO). Zapropozowano także zwiększenie powierzchni w stosunku do 13 obszarów SOO zgłoszonych przez Rząd RP do KE.

14. Zgodnie ze stanowiskiem przedstawicieli Komisji Europejskiej, potwierdzonym orzeczeniami Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, obszary spełniające kryteria naukowe jako obszary Natura 2000 winny być objęte ochroną do czasu ostatecznego zatwierdzenia listy krajowej, zgodnie z zasadą ostrożności wynikającą z Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. To oznacza, że **wszystkie obszary zgłoszone do Komisji Europejskiej przez organizacje pozarządowe, które spełniają kryteria Dyrektywy Siedliskowej i Dyrektywy Ptasiej muszą być zaliczone do potencjalnych obszarów Natura 2000** i nie mogą być z niej usunięte ze względów społecznych czy gospodarczych. Zatem jedynym kryterium, które pozwoli Polsce na niewłączenie obszarów Natura 2000 znajdujących się na „Shadow List”, jest kryterium naukowe.

Do czasu zatwierdzenia obszarów Natura 2000 przez Komisję Europejską, Polska musi traktować wszystkie obszary niezgłoszone przez Rząd RP do Komisji Europejskiej, a znajdujące się na „Shadow List”, jako potencjalne obszary Natura 2000. To oznacza, że należy stosować w stosunku do nich taką samą procedurę oceny oddziaływania na środowisko jak dla obszarów ptasich (wyznaczonych w drodze Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków) oraz obszarów siedliskowych znajdujących się na liście krajowej.

13. **W dniu 10 maja br. listy potencjalnych obszarów Natura 2000, zgodne z „Shadow List”, zostały zamieszczone na internetowej stronie Ministerstwa Środowiska.**

14. **W związku z powyższym wszystkie uzupełnienia dokumentacji i postępowania, które zostały szczegółowo przedstawione i omówione w wytycznych MŚ z 23 lutego br. – odnoszą się również do obszarów potencjalnych Natura 2000.**

Przedstawione schematy dotyczą każdego z przedsięwzięć z I i II grupy (art. 51 ust. 1 pkt 1 i 2 Poś) – na etapie decyzji lokalizacyjnej i pozwolenia na budowę. Z określoną w ustawie Prawo ochrony środowiska procedurą przeprowadzania postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko - została zsynchronizowana dodatkowa część – odnosząca się do oddziaływania projektowanego przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, o której lakonicznie mówi art. 33 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody. Wprowadzono do procedury, niezależnie od rodzaju przedsięwzięcia i organu przeprowadzającego postępowanie w sprawie

ooś – wojewodę, jako organ właściwy do oceny wpływu przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, co jest zgodne m.in. z treścią art. 32 ust 3 ustawy o ochronie przyrody (wojewoda koordynuje funkcjonowanie obszarów Natura 2000 na obszarze swojego działania). W szczególności uzależniono wydanie decyzji, o których mowa w art. 46 ust. 4 ustawy Prawo ochrony środowiska - **bezpośrednio od uzyskania zezwolenia wojewody, zwłaszcza gdy zachodzą przesłanki z art. 34 ustawy o ochronie przyrody.**

Na schematach przedstawiono również te elementy procedury, które są fakultatywne, ale ze względu na potencjalne oddziaływanie na Naturę 2000 – wskazane do przeprowadzenia. **W przypadku obszarów potencjalnych Natura 2000 – zaleca się stosowanie takich samych zasad, jak opisano wyżej.**

Postępowanie w sprawie ooś dla **tzw. III grupy przedsięwzięć** – do czasu zmiany ustawy Prawo ochrony środowiska nie jest możliwe, o czym szerzej pisano w wytycznych MŚ z 23 lutego br. Do tego czasu, dla przedsięwzięć **innych niż mogące znacząco oddziaływać na środowisko (tzw. III grupy)**, konfliktowych z obszarami Natura 2000, w stosunku do których inwestor ubiega się o środki wspólnotowe, a znajdujących się na różnych etapach planowania i realizacji – ministerstwo zwraca uwagę na następujące przepisy:

- na etapie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (wzizt), **art. 52 ust 2 lit. c) ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym**, mówiący, że jeśli nie ma obowiązku przeprowadzenia postępowania w sprawie ooś, składając wniosek o wydanie tej decyzji (wzizt), należy przedstawić dane charakteryzujące wpływ planowanej inwestycji na środowisko (ze szczególnym uwzględnieniem jej wpływu na obszar Natura 2000)
- przepis **art. 35 ust 1 pkt 1 ustawy Prawo budowlane**, mówiący o konieczności sprawdzenia przez właściwy organ, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, zgodności projektu budowlanego z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w przypadku braku miejscowego planu, a także z wymaganiami ochrony środowiska (w tym wpływu na obszar Natura 2000);
- w odniesieniu do inwestycji nie objętych obowiązkiem uzyskania pozwolenia na budowę, a wymagających jedynie zgłoszenia właściwemu organowi, w przypadku gdy mogą one oddziaływać na obszar Natura 2000 – ministerstwo proponuje wykorzystanie **art. 30 ust 7 ustawy Prawo budowlane**, dającego właściwemu organowi możliwość nałożenia w drodze decyzji obowiązku uzyskania pozwolenia na

wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, jeżeli ich realizacja może naruszać ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować m.in. pogorszenie stanu środowiska (np. w tym obszarze Natura 2000).

- Ministerstwo zwraca też uwagę na **art. 118 ustawy o ochronie przyrody**, mówiącego że: 1. *Prowadzenie robót polegających na regulacji wód oraz budowie wałów przeciwpowodziowych, a także robót melioracyjnych, odwodnień budowlanych, oraz innych robót ziemnych zmieniających stosunki wodne - na terenach o szczególnych wartościach przyrodniczych, zwłaszcza na terenach, na których znajdują się skupienia roślinności o szczególnej wartości z punktu widzenia przyrodniczego, terenach o walorach krajobrazowych i ekologicznych, terenach masowych lęgów ptactwa, występowania skupień gatunków chronionych oraz tarlisk, zimowisk, przepławek i miejsc masowej migracji ryb i innych organizmów wodnych, następuje na podstawie decyzji wojewody, który ustala warunki prowadzenia robót.*
2. *Wydanie decyzji, o której mowa w ust. 1, następuje przed uzyskaniem pozwolenia na budowę (...)*
- Ponadto należy podkreślić, że zawsze istnieje możliwość stosowania przepisów kodeksu postępowania administracyjnego, w celu uzupełnienia materiałów np. o kwestie oddziaływania projektowanej inwestycji na obszar Natura 2000 (np. art. 7, art. 64 ust. 2 i art. 77 ust. 1 k.p.a.)

Nie opracowano osobnego schematu postępowania w sprawie oos i oddziaływania na obszary Natura 2000 w przypadku lokalizacji dróg krajowych. Uwzględniając jednak wymagania ustawy o ochronie przyrody - przed wydaniem decyzji o ustaleniu lokalizacji drogi krajowej – inwestor powinien zwrócić się z wnioskiem do wojewody o wydanie takiego zezwolenia. Tym samym decyzja lokalizacyjna powinna być uzależniona od uzyskania tego zezwolenia, a ponieważ obie wydaje wojewoda – nie powinno być różnicy w treści tych decyzji w części dotyczącej obszarów sieci Natura 2000. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, aby sporządzony w trakcie postępowania w sprawie oos - raport o oddziaływaniu na środowisko posiadał wyczerpującą merytorycznie część odnoszącą się do obszarów Natura 2000 (np. odrębny rozdział/aneks itp.). Raport o oddziaływaniu na środowisko sporządzany wg załącznika Nr 1 do ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg krajowych (Dz. U. Nr 80, poz. 721 z późn. zm.) -

umożliwia przeprowadzenie pełnej merytorycznej oceny wpływu na obszar sieci Natura 2000 projektowanej drogi krajowej.

Powyższe wytyczne zostały przygotowane **dla projektów ubiegających się o dofinansowanie z Funduszu Spójności i funduszy strukturalnych**; zaleca się jednak powszechne ich stosowanie – dla wszystkich innych postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, kiedy zachodzi przypuszczenie oddziaływania projektowanego przedsięwzięcia na obszar Natura 2000.

Załączniki:

Schematy postępowań w sprawie oos z uwzględnieniem kwestii oddziaływania na obszary Natura 2000